

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par atbildi uz Ekspertu grupas ziņojumu par 7. pētniecības, tehnoloģiju attīstības un demonstrējumu pamatprogrammas starpposma novērtējumu un Ekspertu grupas ziņojumu par riska dalīšanas finanšu mehānisma starpposma novērtējumu”

COM(2011) 52 galīgā redakcija

(2011/C 218/16)

Galvenais ziņotājs: **Gerd WOLF**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2011. gada 9. februārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par atbildi uz Ekspertu grupas ziņojumu par 7. pētniecības, tehnoloģiju attīstības un demonstrējumu pamatprogrammas starpposma novērtējumu un Ekspertu grupas ziņojumu par riska dalīšanas finanšu mehānisma starpposma novērtējumu”

COM(2011) 52 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma

Ņemot vērā jautājuma steidzamību (Reglamenta 20. pants un 57. panta 1. punkts), Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 471. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 4. un 5. maijā (4. maija sēdē), iecēla Wolf kgu par galveno ziņotāju un ar 118 balsīm par, 1 balsi pret un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK atzinīgi vērtē Ekspertu grupas ziņojumu un pilnībā atbalsta tajā paustos ieteikumus; Komiteja arī atbalsta Komisijas paziņojumā pausto viedokli, kuru tā komentē atsevišķi.

1.2 Ņemot vērā arī Ekspertu grupas ziņojumu, Komiteja jo īpaši iesaka:

— palielināt budžetu pētniecības un jauninājumu atbalstam, lai tas sasniegtu tādu kopējā budžeta daļu, kas noteikti atspoguļo šīs jomas nozīmību un svarīgumu stratēģijā “Eiropa 2020”;

— koncentrēt atbalstu uz uzdevumiem, kuru sekmes ir atkarīgas no starpvalstu sadarbības;

— saglabāt un stiprināt kopīgos pētījumus;

— paredzēt atbalstu lieliem infrastruktūras objektiem;

— vairāk uzsvērt “svarīgākās pamattehnoloģijas”, bez kurām nav iespējams risināt nedz ar globālo konkurētspēju saistītos uzdevumus, nedz galvenās problēmas sociālajā jomā;

— atvieglot plašāku dalību līdz šim nepietiekami pārstāvētajām dalībvalstīm, sekmējot ciešāku saikni starp struktūrfondiem un pamatprogrammu;

— vismaz 20 % programmas kopējā budžeta piešķirt pētniecībai un izstrādei, ko pārvalda Eiropas Pētniecības padome;

— būtiski vienkāršot administratīvās procedūras, un šajā nolūkā apsvērt jaunu tiesību aktu pieņemšanas moratoriju.

1.3 EESK aicina dalībvalstis konsekventi izpildīt “saistības attiecībā uz 3 %” un pārsniegt šo mērķi, ja tas ir ekonomiski iespējams.

1.4 Komiteja iebilst pret Ekspertu grupas ziņojumā izmantoto terminoloģiju, proti, termina “zinātne zinātnei” (*Science for Science*) lietošanu saistībā ar trim pētniecības kategorijām. Tā vietā Komiteja iesaka lietot terminu “zinātne zinībām” (*Science for Knowledge*).

1.5 Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas atzinumu saistībā ar ekspertu grupas ziņojumu par riska dalīšanas finanšu mehānismu (RSFF). Tā piekrīt ziņojumā sniegtajam novērtējumam un uzskata, ka RSFF ir ļoti lietderīgs finanšu instruments, kas veicina inovāciju.

2. Komisijas paziņojums

2.1 Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumiem ārējo ekspertu grupa veica starpposma novērtējumu⁽¹⁾ par Septīto pamatprogrammu. Tajā pausti desmit ļoti skaidri un vērtīgi ieteikumi. Komisija ir publicējusi paziņojumu par starpposma ziņojumu un tajā paustajiem ieteikumiem, kurā tā sniedz atbildes uz minētajiem ieteikumiem.

Šis Komitejas atzinums attiecas uz Komisijas paziņojumu un līdz ar to arī uz Ekspertu grupas ziņojumu un tā ieteikumiem.

2.2 Komisijas paziņojumā īpaša uzmanība pievērsta šādiem Ekspertu grupas ziņojuma ieteikumiem:

- 1) tuvināt Eiropas pētniecības telpas (EPT) un "Inovācijas Savienības" mērķu sasniegšanu, integrējot pētniecības bāzi;
- 2) izstrādāt un īstenot kvalitatīvu pētniecības infrastruktūru;
- 3) finansējuma līmenis būtu vismaz saglabājams;
- 4) ir vajadzīga skaidra inovācijas stratēģija;
- 5) vienkāršošanai vajadzīgs kvantu lēcienis;
- 6) 7. pamatprogrammas un nākamo programmu finansēšanas pasākumu apvienojumam būtu jāizveido citāds līdzsvars starp augšupēju un lejupēju pieeju pētniecībai;
- 7) jāapsver jaunu tiesību aktu pieņemšanas moratorijs;
- 8) atlikušajos 7. pamatprogrammas gados jāturpina paplašināt sieviešu dalību;
- 9) pavērt ceļu līdz šim nepietiekami pārstāvēto dalībvalstu plašākai dalībai, sekmējot ciešāku saikni starp struktūrfondu un pamatprogrammu;
- 10) 7. pamatprogrammas pievēršanās starptautiskai sadarbībai.

2.3 Komisija kopumā piekrīt Ekspertu grupas ziņojumā paustajiem ieteikumiem un aņņemas tos pienācīgi ņemt vērā nākamajā pamatprogrammā. Tomēr Komisija pievieno arī atsevišķas, pārsvarā samērā nelielas uzsvāras izmaiņas un skaidrojums vai interpretāciju.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 Komiteja atzīst, ka Ekspertu grupas ziņojums un Komisijas paziņojums ar atbildi uz to veido pamatu Komisijas Zaļajai grāmatai⁽²⁾, kurā tā nosaka principus, kā turpmāk veicinās pētniecību un inovāciju. Tāpēc abiem minētajiem dokumentiem ir lielāka nozīme nekā parastam starpposma ziņojumam.

3.2 EESK ar lielu gandarījumu secina, ka lielākā daļa Ekspertu ziņojumā minēto ieteikumu (2.2. punkts) lielā mērā saskan ar secinājumiem un ieteikumiem, ko Komiteja pāudusi jau pieņemtās atzinumos.

3.3 Par dažiem Komisijas komentāriem, kas attiecas uz Ekspertu grupas ziņojuma ieteikumiem, Komitejai ir šāds viedoklis:

3.3.1 "Tuvināt Eiropas pētniecības telpas (EPT) un "Inovācijas Savienības" mērķu sasniegšanu, integrējot pētniecības bāzi"

Komiteja viennozīmīgi atbalsta Ekspertu grupas ziņojumā sniegto ieteikumu Eiropas Savienībai koncentrēt atbalstu tajās jomās, kurās izšķirīga nozīme ir "kritiskajai masai" un kurās sekmes ir atkarīgas no starpposma sadarbības. Komiteja uzskata, ka tas īpaši attiecas uz sekmīgajiem kopīgajiem pētījumiem (*collaborative research*), kuru izšķirošā un integrējošā nozīme būtu jā saglabā un jāpilnveido.

3.3.2 "Izstrādāt un īstenot kvalitatīvu pētniecības infrastruktūru"

Komiteja pilnībā piekrīt šim ieteikumam, kā jau minēts iepriekšajos atzinumos. Tā kā lieli infrastruktūras objekti parasti pārņēd atsevišķu dalībvalstu iespējas finansēšanas un izmantošanas jomā, tie atbilst 3.3.1. punktā minētajiem nosacījumiem un tiem būtu jānodrošina Komisijas atbalsts būvniecības un ekspluatācijas posmā.

3.3.3 "Finansējuma līmenis būtu vismaz saglabājams"

Ekspertu grupas ziņojumā norādīts, ka par 7. pamatprogrammas finansējuma minimumu jāuzskata tāds finansējuma apjoms, "kāds būs 7. pamatprogrammai tās īstenošanas beigu posmā paredzētā finansējuma īpatsvars kopējā ES budžetā", un Komiteja uzskata, ka tas ir minimālais līmenis, ko vēl varētu atbalstīt, taču Komisijas paziņojumā minētajam viedoklim pausts pat vēl mazāks atbalsts. Komiteja pauž īpašas bažas par šādu nostāju, kura ir pretrunā visiem līdzšinējiem politiskajiem paziņojumiem un mērķiem saistībā ar stratēģiju "Eiropa 2020". Tāpēc Komiteja mudina Komisiju un visus šai sakarā atbildīgos politisko lēmumu pieņēmējus nodrošināt, lai ES budžets un stratēģija "Eiropa 2020" patiešām atspoguļotu inovācijas un pētniecības lietderību un nozīmību.

⁽¹⁾ Tiešsaistē pieejams: <http://ec.europa.eu/research/evaluations>.

⁽²⁾ COM(2011) 48 galīgā redakcija.

3.3.4 "Ir vajadzīga skaidra inovācijas stratēģija"

Komiteja pilnībā piekrīt un atsaucas uz atzinumiem *INT/545* ⁽³⁾ un *INT/571*. Inovācija rada progresu, izaugsmi, labklājību, sociālo nodrošinājumu, starptautisko konkurētspēju un nodarbinātību. Tā prasa un veicina sabiedrībā uzticamības un pašpaļāvības gaisotni, kas globālās konkurences apstākļos var sekmēt turpmāko attīstību un konstruktīvu dinamiku. Lai inovācijas rezultāti būtu veiksmīgi, ir vajadzīga Eiropas pieeja un Eiropas vienotais tirgus, kurā Eiropas Pētniecības telpai ar spēcīgu pētniecības un attīstības pamatprogrammu ir ļoti būtiska nozīme.

3.3.5 "Vienkāršošanai vajadzīgs kvantu lēcienš"

Komiteja pilnībā piekrīt šim ieteikumam un norāda uz atzinumu ⁽⁴⁾ par šo tematu (neraugoties uz to, ka metafora "kvantu lēcienš" ir attiecīgā fizikas jēdziena nepareiza interpretācija). Dažādo projektu un instrumentu, kuru noteikumi un procedūras dažkārt ir ļoti atšķirīgas, aizvien lielākā daudzveidība ir kļuvusi par vienu no lielākajām problēmām ES pētniecības finansēšanas jomā. Stāvokli vēl vairāk sarežģī tas, ka dalībvalstis un to finansējuma piešķirēji pieņēmuši ļoti atšķirīgus noteikumus. Tādēļ ir vajadzīga būtiska vienkāršošana, tostarp dalībvalstu ierastās grāmatvedības prakses plašāka akceptēšana.

3.3.6 "7. pamatprogrammas un nākamo programmu finansēšanas pasākumu apvienojumam būtu jāizveido citāds līdzsvars starp augšupēju un lejupēju pieeju pētniecībai"

Pareizi, ja ar to domāts, ka vairāk jāizmanto augšupēja pieeja. Lejupējas pieejas izriet no vadošo ieinteresēto personu stratēģiska redzējuma, kas balstīts uz esošo zināšanu kopumu, savukārt augšupējas pieejas izmanto to zinātnieku un inženieru radošo potenciālu, kuri veic tiešo darbu attiecībā uz pētāmajiem vai uzlabojamajiem objektiem. Pat tādos svarīgos sabiedrības problēmu jautājumos kā veselības aprūpe, klimata pārmaiņas, enerģētika un svarīgākās pamattehnoloģijas vajadzētu likt lielāku uzsvāri uz augšupējām idejām un priekšlikumiem, ko piedāvā plaša ziņību kopiena, nevis tikai uz lejupējām vadlīnijām. "[...]ieguldījumiem, kurus veic atbilstoši inovācijas politikai, vajadzētu būt novirzītiem organizatoriskām un darbiniekiem paredzētām inovācijām darbavietā[...]" ⁽⁵⁾

3.3.7 "Jāapsver jaunu tiesību aktu pieņemšanas moratorijs"

Pareizi, kā jau minēts vairākos iepriekšējos EESK atzinumos, kuros aplūkota instrumentu skaita pastāvīgas palielināšanās problēma; tas arī tieši attiecas uz 3.3.5. punktu. Ja Ekspertu grupas ziņojumā ⁽⁶⁾ skaidri paustā nostāja netiek uzskatīta par pietiekamu, sadarbībā ar plašu lietotāju loku jāveic atbalsta

instrumentu analīze, lai noteiktu, kuri instrumenti ir darbojušies sekmīgi, un pēc tam atteikties no mazāk lietderīgajiem instrumentiem vai samazinātu to skaitu.

3.3.8 "Atlikušajos 7. pamatprogrammas gados jāturpina paplašināt sieviešu dalību"

Pareizi, un tāpēc vispirms ir jāveicina sieviešu skaita pieaugums dabas zinātņu un tehnoloģiju studiju programmās. Tas attiecas arī uz sieviešu vispārējo līdztiesību profesionālajā darbībā. Runājot par karjeras perspektīvām pētniecības un izstrādes jomā, īpaši nozīme ir tam, lai pietiekamas nodarbinātības iespējas būtu nodrošinātas arī laulātajam/dzīvesbiedram ("*dual career possibilities*") ⁽⁷⁾, kas ir sevišķi svarīgi, ņemot vērā pētnieku mobilitātes nepieciešamību.

3.3.9 "Pavērt ceļu līdz šim nepietiekami pārstāvēto dalībvalstu plašākai dalībai, sekmējot ciešāku saikni starp struktūrfondiem un pamatprogrammu"

Pareizi; skatīt arī Komitejas atzinumu par zaļo grāmatu. Komiteja atbalsta Komisijas zaļajā grāmatā ⁽⁸⁾ pausto viedokli: "Ilgterniņā pasaules līmeņa izcilība var veiksmīgi attīstīties tikai tādā sistēmā, kurā visas ES pētnieki ir nodrošināti ar atbilstīgiem līdzekļiem, lai ļautu to izcilībai attīstīties un visbeidzot sacensties par savu vietu pašu nozīmīgāko sasniegumu virsotnē. Lai to panāktu, dalībvalstīm jāizveido vērienīgas modernizācijas programmas savas sabiedriskās pētniecības bāzes attīstībai un jāuztur atbilstīgs valsts finansējums. ES finansējumam, arī izmantojot kohēzijas politikas fondus, atbilstīgā veidā jāpalīdz veidot izcilību, kad un kur tas nepieciešams."

3.3.10 "7. pamatprogrammas pievēršanās starptautiskai sadarbībai"

Pareizi, un Komiteja arī šim ieteikumam jau ir paudusi atbalstu ⁽⁹⁾. Starptautiskā sadarbība zinātnes jomā pozitīvi ietekmē zinātnes un tehnikas attīstību šādā sadarbībā iesaistītajās valstīs un tautu savstarpējo saprašanas. Starptautiskās sadarbības sekmes galvenokārt atkarīgas no Eiropas pētniecības telpas pievilcīguma un Eiropas universitāšu un pētniecības iestāžu profesionālās kompetences.

3.4 Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas atzinumu saistībā ar ekspertu grupas ziņojumu par riska dalīšanas finanšu mehānismu (*RSFF*). Tā piekrīt ziņojumā sniegtajam novērtējumam un uzskata, ka *RSFF* ir ļoti lietderīgs finanšu instruments, kas veicina inovācijas. Komiteja norāda arī uz paustajiem ieteikumiem (piemēram, atzinuma par tematu "Inovācijas savienība" 4.8. punktu ⁽¹⁰⁾) saistībā ar riska kapitālu, ir īpaši, uzņēmumu dibināšanas posmā.

⁽³⁾ OV C 132, 2011. gada 3. maijs ("Inovācijas savienība").

⁽⁴⁾ OV C 48/129, 15.02.2011., 129. lpp.

⁽⁵⁾ OV C 132, 2011. gada 3. maijs, ("Inovācijas darbavietas") 22. lpp., 2.6. punkts.

⁽⁶⁾ Skatīt Ekspertu grupas ziņojumu, sākot no 4.3. punkta.

⁽⁷⁾ CESE 305/2004, īpaši 5.5.5.2. punkts, OV C 110/3, 30.04.04.

⁽⁸⁾ COM(2011) 48 galīgā redakcija.

⁽⁹⁾ OV C 306, 16.12.2009.

⁽¹⁰⁾ OV C 132, 2011. gada 3. maijs ("Inovācijas savienība"), 39. lpp.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Šajā nodaļā Komiteja vēlas aplūkot tos aspektus, kuri pēc tās domām, Komisijas paziņojumā nav pausti pietiekami skaidri vai arī kuros nepieciešami komentāri saistībā ar Ekspertu grupas ziņojumu.

4.2 Svarīgākās pamattehnoloģijas

Komisija jau ir izstrādājusi paziņojumu un Komiteja sagatavojusi attiecīgu atzinumu ⁽¹⁾ par to, kāda nozīme ir vadošajai pozīcijai svarīgāko pamattehnoloģiju izstrādē, lai nodrošinātu konkurētspēju pasaulē. Svarīgāko pamattehnoloģiju izstrāde un pieejamība ir izšķirīgs priekšnoteikums Eiropas ekonomikas globālajai konkurētspējai un ar sabiedrībā notiekošajām vērienīgajām pārmaiņām saistīto problēmu risināšanai. Savukārt izskatāmajā paziņojumā šim būtiskajam jautājumam nav pievērsta pietiekama uzmanība. Tāpēc Komiteja īpaši iesaka piešķirt lielāku nozīmi un redzamību šim jautājumam, sagatavojot 8. pamatprogrammu.

4.3 Eiropas Pētniecības padome

Ekspertu grupas ziņojumā paustajos ieteikumos un tiem veltītajā Komisijas paziņojumā nav pievērsta pietiekama uzmanība jau gūtajiem Eiropas Pētniecības padomes novērtētās un pārvaldītās programmas "Ideja" panākumiem un saistībā ar to veiktā darba augstajai kvalitātei. Tāpēc Komiteja atkārtoti iesaka šai programmai veltīt 20 % no 8. pamatprogrammas kopējā budžeta.

4.4 Terminoloģija

Lai risinātu galvenās problēmas, Ekspertu grupas ziņojumā ierosināta šāda programmas struktūra:

— "zinātne zinātnei" (*Science for science*) — darba kārtību nosaka pētnieki;

— "zinātne konkurētspējai" (*Science for competitiveness*) — darba kārtību nosaka rūpniecības nozares;

— "zinātne sabiedrībai" (*Science for society*) — darba kārtību nosaka pilsoniskās sabiedrības organizācijas.

Komiteja uzskata, ka šie formulējumi ir ļoti rūpīgi un precīzi izvēlēti, taču pauž bažas, ka tie varētu nepietiekami atspoguļot sarežģīto saikni starp augšupējo un lejupējo pieeju un starp fundamentālajiem pētījumiem un lietišķo pētniecību. Šai sakarā Komiteja norāda uz atzinumu INT/571 un uzsver, ka patiesībā nav tādas pētniecības kā "zinātne zinātnei", bet gan "zinātne zinībām". Ekspertu grupas ziņojumā minētās trīs kategorijas vairāk attiecas uz jautājumu par to, vai jeb cik lielā mērā pētniecības rezultātā iegūtās jaunās zināšanas var automātiski tikt uzskatītas par noderīgām un izmantojamām problēmu risināšanā.

4.4.1 Komiteja turklāt norāda uz viedokli, ko tā paudusi atzinumā INT/545 saistībā ar izaugsmi veicinošiem un revolucionāriem jauninājumiem; saskaņā ar to revolucionāri un novatoriski jauninājumi pagātnē nav vai tikai retos gadījumos ir radušies jau pastāvošajās rūpniecības nozarēs, bet gan to ietekmē izveidojušās pilnīgi jaunas rūpniecības nozares un sektori.

4.4.2 Tāpēc Komiteja iesaka vēlreiz apsvērt minētās terminoloģijas lietojumu, neraugoties uz tās parocīgumu, lai nekādā gadījumā neradītu pamatu pārpratumiem, kuru dēļ varētu pieņemt kļūdainus lēmumus un nelietderīgi piešķirt līdzekļus.

Briselē, 2011. gada 4. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽¹⁾ OV C 48/112, 15.02.2011.